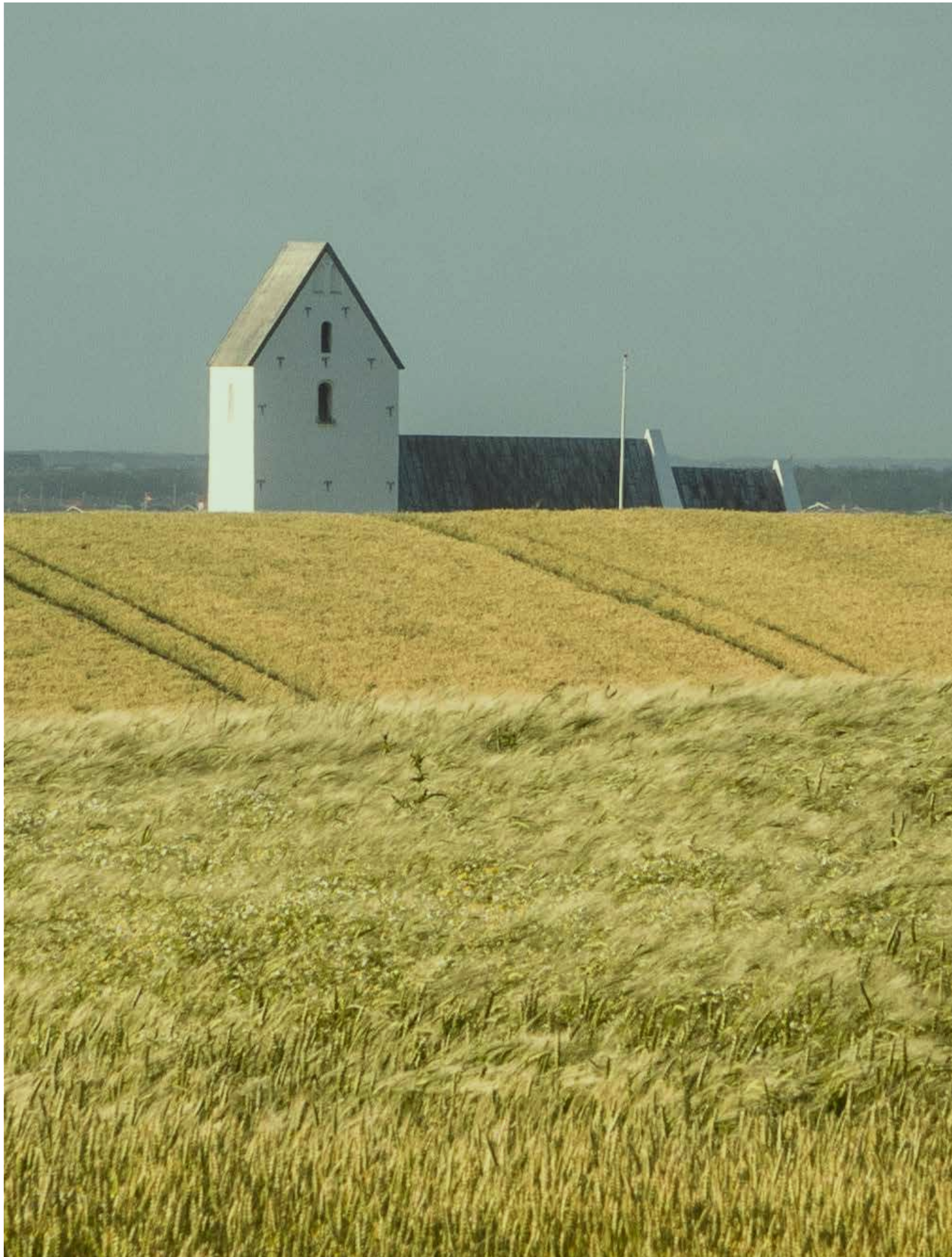

FOLKEKIRKENS GRØNNE OMSTILLING

Offentlig afrapportering
2023

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING

Indhold

Forord	4
Året 2023	6
Analyse og prioritering af indsatser	8
Succeskriterier	10
Baseline: Klima- og biodiversitetskortlægning af hele folkekirken	14
Fokus: Klima- og miljøvenlig arealanvendelse af folkekirkenes jorder	16
Værktøj: GIS-kort over folkekirkenes jorder	18
Vidensbank: Inspirationsmateriale, viden og værktøjer	22
Presseomtale ifm. offentliggørelse af GIS-kort	24
Øvrige medier	25
Kurser og kompetenceudvikling	26
Webinarer	26
Temaaftener i stifterne	29
Øvrige arrangementer	32
Strategiske samarbejder	33
De næste skridt	34

Forord

ved afgående styregruppeformand Henrik Stubkjær
og ny formand Peter Birch

Som kristen kirke, der tror på en skabende og opretholdende treenig Gud, må vi være i front i kampen for en bæredygtig forvaltning af skaberværket. ”Den grønne omstilling” er folkekirkens afgørende værktøj i denne indsats. Det har været en fornøjelse at få lov at være med i dette arbejde og samarbejde med det dygtige og dedikerede sekretariat. Jeg glæder mig over at se, hvordan sognene griber den viden og de værktøjer, der bliver rakt ud, og også lokalt tager ejerskab over den grønne dagsorden.

Vi har her i 2023 taget fat på anden fase i projektet. Hvor inspirationskonferencen i 2022 og alt det indledende fodarbejde i høj grad fyldte første fase, har projektets anden fase kunnet gå nogle spadestik dybere ned i særligt det første fokusområde, jorderne. I samarbejde med bl.a. Plancenteret i Aalborg har vi udviklet et interaktivt GIS-kort, som giver de enkelte menighedsråd et overblik over deres jorder, beskaffenheden heraf og potentialet for mere miljø- og klimavenlige alternativer. Kortet blev modtaget med stor glæde og efterspørgsel – ikke blot i folkekirken, men også hos kommuner, regioner, grønne organisationer og andre samarbejdspartnere. Kirkeministeren inviterede Folkekirkens Grønne Omstilling til at præsentere det nye kort samt vore øvrige hidtidige resultater for partiernes kirkeordførere. Alle udtrykte stor glæde over, at vi med disse tiltag lægger os i front for en klimatilpasning i Danmark.

Det er vigtigt, at vi kender vores udgangspunkt, og har indsigt i på hvilke områder, vi kan skabe mest CO₂-reduktion på den mest effektive måde. Derfor er et andet stort fokusområde, der er taget fat på i 2023, udarbejdelsen af en baseline for folkekirkens klimaaftryk. Det er en opgave, som har involveret hele folkekirken med dataindtastning fra de lokale sogne. Tak til alle, der har bidraget til denne indsats. Skal vi virkelig gøre en forskel på klimaområdet, er det nødvendigt, at vi står sammen og løfter i flok – på tværs af stifter og provstier, sogne, kommuner og andre organisatoriske skel.

*Henrik Stubkjær, biskop i Viborg Stift
og afgående styregruppeformand*

Det er med stor glæde, at jeg har overtaget formandsrollen for Folkekirken Grønne Omstilling. Noget af det første, jeg ser frem til, er at resultaterne af den landsdækkende klimakortlægning kan præsenteres i begyndelsen af det nye år.

Det er de tal, der skal være folkekirkens baseline og rettesnor for det ambitiøse arbejde, der ligger foran os hen over den næste årrække. Det er særligt vigtigt, når vi støtter op om den nationale målsætning om 70 % reduktion af CO₂-udledningen, at vi kan kvantificere folkekirkens udledning og effekten af vore indsatser. Det drejer sig om energiforbrug, men også indkøb og den måde, vi transporterer os på. Alle vores valg har betydning, og baselinemålingen skal hjælpe med at guide os i den rigtige retning i forhold til at reducere udledningen af skadelige klimagasser.

At vores klima og miljø prioriteres højt er vigtigere end nogensinde. Jeg ser frem til at være med til at løfte opgaven og fortsætte det stærke samarbejde med projektets mange interessenter. Det gælder også det politiske samarbejde; sammen skal vi sikre, at der ikke spændes ben, men banes vej for de gode grønne initiativer, både lokalt og på landsplan.

*Peter Birch, biskop i Helsingør Stift og
ny styregruppeformand i Folkekirken Grønne Omstilling*

Året 2023

ved projektleder Jesper Rønn Kristiansen

I 2023 har Folkekirken Grønne Omstilling kunnet bygge videre på det gode fundament, der blev lagt i projektopstarten i 2022. Der er fortsat enormt engagement og interesse for den grønne omstilling i kirken og tilsvarende et enormt behov for og efterspørgsel på viden om, hvor og hvordan man lokalt kan prioritere sine indsatser.

Oplysning, vejledning, prioritering

Det forgangne år har i høj grad haft fokus på det: Oplysning, vejledning og prioritering. Der er brug for i menighedsråd og provstier at få overblik over, hvad der er op og ned i den grønne omstilling og de lokale forhold. Hvor begynder man, hvor er de lavthængende frugter og de største gevinster? Hvad kræver mere viden og planlægning, før det kan føres ud i livet?

Et af vores fornemmeste opdrag i Folkekirken Grønne Omstilling er at klæde menighedsråd, provstiudvalg, kirkefunktionærer og andre på til at komme godt i gang med gode, grønne indsatser. Vi skal oplyse, vejlede og hjælpe med at prioritere. Det har været et primært pejlemærke i projektarbejdet for 2023 og vil være det fortsat. Gode frø kommes i jorden og deraf spirer og vokser initiativerne. Nedefra og op. Det er sådan, det skal være, og sådan omstillingen bliver stærkest, ikke mindst i en organisation som folkekirken.

Trådene til omverdenen er vigtige, når vi i Danmark sammen arbejder hen imod et nationalt reduktionsmål, og der inviteres fra mange sider til at deltage i radiointerviews, folkemødebatter og en række andre arrangementer. Vi er sikre på, med det store engagement vi møder, at denne prioritering er helt rigtig – og at indsatserne vil give mangedoblet igen i sparet CO₂ og større biodiversitet.

Lærings- og forståelseskurven er dog fortsat stejl. Der skal fortsat skabes forståelse såvel inden for kirken som ude i verden for, at omstillingen er nødvendig. For, at alle vores valg har en pris, både klima-, miljømæssigt og økonomisk, og at det koster penge og nogle gange tid at tage ansvar. Det er en del af vores opgave også at arbejde med denne forståelse – at kroner-øre-økonomien ikke længere kan eller bør stå alene – og måske endda puffe lidt til de lovmæssigheder, der måtte spænde ben, så vi kan bane vejen. For handling og forandringer, men også for nye vaner og en ny forståelse af området.

I maj 2023 havde styregruppeformand og biskop Henrik Stubkjær og jeg fornøjelsen af at præsentere Folkekirken Grønne Omstilling for Folketingets kirkeordførere. Der var spændende drøftelser, højt humør og stor interesse og opbakning til arbejdet. Vi ser frem til et godt samarbejde om gode løsninger på den politiske front.

Miljø- og klimavenlig arealforvaltning af jorderne og opgørelse af folkekirkens klimaaftryk

Danmark er et meget lille land med meget lidt jord set i forhold til alle de ønsker og behov, der er for fødevarer- og energiproduktion, CO₂-binding, vild natur med videre, og som landets tilsammen tredjestørste jordejer er det ikke ligegyldigt, hvordan folkekirkens jorder forvaltes. Et stort og vigtigt arbejde i 2023 har derfor ligget i at vejlede om mere klima- og miljøvenlig anvendelse af folkekirkens jorder og i udviklingen af et nyt interaktivt kortværktøj, som alle kan benytte i dette arbejde.

Hvor skal vi hen, du? Det spørgsmål bliver nemmere at besvare og handle på, når vi ved, hvor vi står nu. Derfor er der også i 2023 lagt tid og kræfter i en stor baselinemåling af folkekirkens CO₂-aftryk og biodiversitet. Vi lærte meget af forprojektet fra sidste år, ikke mindst at det ikke er nem opgave. Derfor vil vi i projektgruppen også gerne benytte anledningen til at sige tak for alle de kræfter, der også fra menighedsrådenes side er lagt i den fælles kortlægning. Igen er den lokale indsats en forudsætning for, at projektet og den grønne omstilling lykkes.

Værktøjer og viden

Hjemmesiden folkekirkensgrønneomstilling.dk er den digitale krumtap i arbejdet med at klæde menighedsråd og provstier på til den grønne omstilling. Den udvides løbende, efterhånden som projektarbejdet hele tiden kommer flere spadestik dybere ned, så vi bliver klogere og kan dele nye indsigter. Men allerede i dag er hjemmesiden et fyldigt inspirationskatalog. En håndbog med viden og fakta, vejledninger og eksempler på lokale initiativer og resultater inden for både grønne strategier, affaldshåndtering, energiforbrug, biodiversitet på kirkegården og klima- og miljøvenlig anvendelse af folkekirkens arealer. Ingen behøver at sidde på sine hænder. Allerede nu kan man åbne værktøjskassen og gå i gang dér, hvor det byder sig.

Folkekirkens Grønne Omstillings digitale nyhedsbrev sendes ud til 2000+ abonnenter gennemsnitligt hver anden uge. Nyhedsbrevene indeholder en blanding af solstrålehistorier, tips, artikler og invitationer til fx webinarer. Indhold, som desuden er med til at trække læserne ind på hjemmesiden, så de bliver opmærksomme på de mange ressourcer, der er samlet her.

Med et godt grundlag, et stærkt og engageret bagland og kyndige samarbejdspartnere ligger det fortsatte arbejde med projekt Folkekirkens Grønne Omstilling lige for. Ikke dermed sagt, at vejen er lige, for der er stadig et stort arbejde, der skal gøres og det tager lang tid. Klima- og biodiversitetskrisen afvikles ikke bare lige. Men oplevelsen af, at folkekirken tager opgaven seriøst og vil løfte udfordringerne i flok, tegner lovende for fremtiden. Tak for interessen og opbakningen og god læselyst.

*Jesper Rønn Kristiansen,
Projektleder*

Afrapportering 2023

for Folkekirkens Grønne Omstilling / Fase 2

Analyse og prioritering af indsatser

Grundstenene for Folkekirkens Grønne Omstilling og de fremtidige indsatser blev lagt i 2022. Gennem grundigt analysearbejde og strategisk planlægning blev der skabt overblik og stillet skarpt på vejen frem mod realiseringen af de mange mål og succeskriterier i projektets programbeskrivelse.

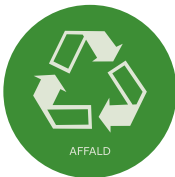

Det blev af styregruppen vedtaget, at de fem overordnede arbejdsfelter fra programbeskrivelsen skulle struktureres og operationaliseres i fire strategiske indsatser.

Disse fremgår af figur 1 herunder sammen med en skematisk opsummering af de væsentligste aktiviteter inden for indsatsområderne, og danner fortsat rammen om projektgruppens arbejde.

8

					
Fem arbejdsfelter:	1. Kirkens jorder	2. Energiforbrug	3. Affald	4. Indkøb & Transport	5. Inspiration og samskabelse
Fire strategiske indsatsler:	Klima- og miljøeffekterne af folkekirkens jorder, inkl. kirkegårde, skal forbedres	CO ₂ -udledning fra energiforbruget i folkekirkens bygninger skal reduceres	Klima- og miljøeffekterne af folkekirkens affald skal forbedres	Klima- og miljøeffekterne ved indkøb og transport i folkekirken skal forbedres	Folkekirkens arbejde med den grønne omstilling skal inspirere det omgivende samfund
Baseline/ klimakortlægning af folkekirken	Klimaregnskab for folkekirken og kortlægning af kirkegårdenes biodiversitet gennemført efteråret 2023.				
Kurser og kompetenceudvikling	<p>Webinar om grøn omstilling i folkekirken: I alt otte webinarer er afholdt i løbet af 2023. Webinarerne er populære og fortsætter i 2024.</p> <p>Webinaret "Kurser i grøn omstilling" afholdt i oktober 2023 præsenterede en række AMU-kurser med relevans for kirkeansatte.</p> <p>Temaaftener i stifterne: I 2023 er afholdt temaaften om grøn omstilling i 6 ud af 10 stifter. Opbakningen er stor og aftenerne fortsætter i 2024.</p> <p>Kursus for provstiudvalg: Pilotprojekt for seks provstier afviklet succesfuldt i april 2023.</p>				▶
Håndbog: Grøn omstilling i folkekirken	<p>Folkekirkensgrønneomstilling.dk tager form som digital håndbog, som stiller viden, vejledning, værktøjer og konkrete eksempler til rådighed. De fem arbejdsfelter har hver sin dynamiske indholdssektion, som løbende udbygges med materialer.</p> <p>Nyt værktøj til folkekirkens jorder: Et interaktivt GIS-kort med detaljeret information om alle folkekirkens jorder, muligheder og begrænsninger er udviklet og stilles til rådighed via hjemmesiden for både menighedsråd og eksterne interessenter.</p>				▶
Strategiske samarbejder	Pågår løbende i hele projektperioden - internt og eksternt.				

Figur 1: Arbejdsfelter, strategiske indsatsområder og aktiviteter

Succeskriterier

For at sikre, at arbejdet med folkekirkens grønne omstilling udvikles og forankres i blivende initiativer, er der i projektets programbeskrivelse opstillet en række succeskriterier. Kriterierne er inddelt efter projektets faser. Det kan bemærkes, at enkelte punkter fra fase 2 blev igangsat allerede i fase 1 og flere er fortsat i gang.

De oprindelige succeskriterier fra programbeskrivelsen er blevet konkretiseret i takt med projektarbejdet. På den måde kan erfaringer og prioriteringer indarbejdes hen ad vejen og indsatserne måles på en måde, der giver mening. Af samme årsag er ordlyden opdateret i enkelte sætninger. De afspejler nu i højere grad de to ben, projektet står på og afhænger af: Dels at der udvikles og formidles viden, metoder og redskaber, dels at folkekirkens lokale aktører – herunder menighedsråd, provstier og stifter – griber disse ressourcer og derudfra former egne strategier og handleplaner at gå videre med. Det lokale ejerskab af den grønne dagsorden er afgørende.

Herunder gennemgås succeskriterierne i skematisk form for fase 1 (2021-2022) og 2 (2023).

Fase 1: Succeskriterier	Konkretisering Hvad, Hvorfor	Gennemført/ Next step?
1: At der er afholdt en opstartskonference for alle interessenter.	Inspirationskonference afholdt 16. maj 2022. 700 deltagere. Forankring af Folkekirkens Grønne Omstillings formål hos alle interessenter.	Gennemført
2: At der er lavet en kortlægning af "startpunktet". Hvad er status i sogne, provstier, stifter og fællesfundsinstitutioner inden for de fire fagspecifikke målsætninger.	I forbindelse med denne opgave stod det hurtigt klart, at det var nødvendigt med et forprojekt for at sikre metodeafklaring til den landsdækkende kortlægning. Konsulentvirksomheden NIRAS vandt udbuddet og gennemførte i efteråret 2022 et forprojekt i Aarhus Stift.	Gennemført
	Styregruppen behandler forprojektets resultater og det videre arbejde relateret til den landsdækkende kortlægning på styregruppemøder i vinteren 2022-23.	Gennemført

<p>3: At styregruppen har godkendt indikatorer samt ambitiøse, realistiske og målbare mål inden for hver af de overordnede målsætninger. Det kan både være effektmål og aktivitetsmål; det afhænger bl.a. af nationale aftaler og krav og resultatet af den indledende kortlægning.</p>	<p>Styregruppen behandler indikatorer på styregruppemødet d. 2. marts 2023. Der lægges op til, at folkekirken følger de gældende nationale retningslinjer for de forskellige områder.</p>	<p>Gennemført</p>
<p>4: At alle stiftsråd, provstiudvalg og menighedsråd har modtaget skabelon for udvikling af grønne strategier og handleplaner samt vejledning til, hvordan arbejdet med skabelonen og handleplanen implementeres videre * **</p>	<p>Til Landsforeningens af Menighedsråds årskonference d. 11. juni 2022 udviklede og afholdt Folkekirken Grønne Omstilling en workshop med værktøjer til at igangsætte strategiarbejde med grøn omstilling. Denne workshop er også afholdt i Distriktsforeningen af Menighedsråd i København.</p> <p>I sommeren 2022 blev afholdt en række workshops med fokus på strategiarbejde bl.a. på Landsforeningen af Menighedsråds årsmøde, provstiudvalgskonference etc.</p> <p>Der er i 2023 afholdt temaaftener for 6 ud af 10 stifter, som igangsætter og forankrer strategiarbejdet yderligere blandt provstier og menighedsråd. På de stiftsvise temaaftener afholdes som fast element en workshop, hvor deltagende menighedsråd, provstiudvalg, stiftsråd etc. får præsenteret og udleveret skabelon/værktøj og vejledning til udvikling af strategi og lokale handleplaner for grøn omstilling. Disse workshopper er meget populære og aktiverende. Efterfølgende skal egne tilpassede strategier udarbejdes lokalt.</p>	<p>I gang 2022</p>
<p>5: At styregruppen har godkendt en kommunikationsplan samt en plan for inddragelse af interessenter.</p>	<p>Kommunikationsstrategi + plan for interessentinddragelse sikrer strategisk kommunikation som understøtter projektets overordnede formål. Planlægningen pågår løbende.</p>	<p>Gennemført</p>
<p>6: At der er lavet en offentlig afrapportering af fase 1, med forslag til evt. justering af de næste faser.</p>	<p>Afrapportering 2022.</p>	<p>Gennemført</p>

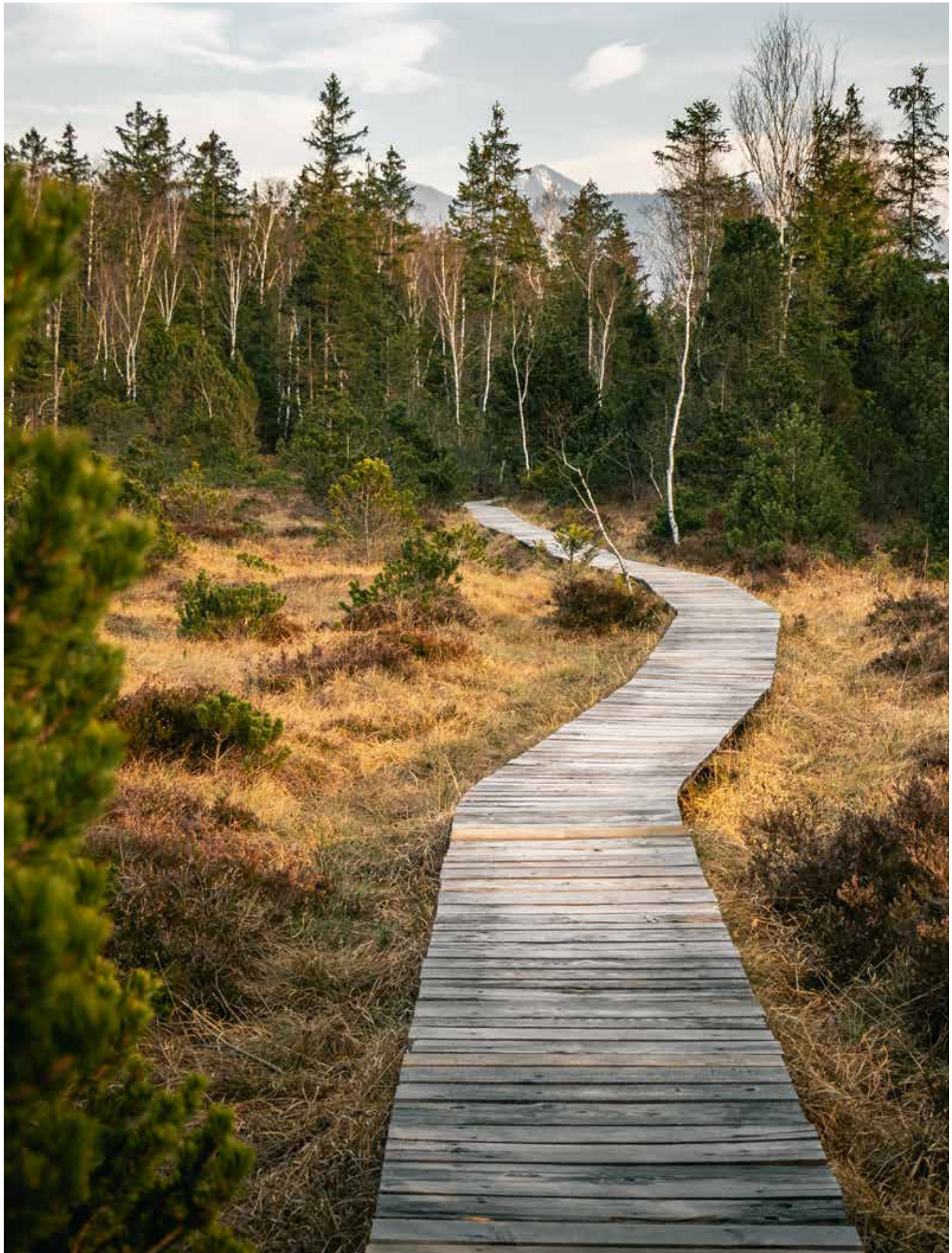
Fase 2 (2023) Succeskriterier	Konkretisering Hvad, Hvorfor	Gennemført/ Next step?
<p>7: At der er vedtaget en konkret handleplan for den første målsætning (om jorderne) og godkendt en skabelon for arbejdet med de efterfølgende handleplaner. *</p>	<p>Den handleplan, der blev udviklet for jordindsatsen, er afprøvet, godkendt af styregruppen og kan med fordel bruges som model for de øvrige indsatsområder med de variationer, der naturligt vil være fra emne til emne.</p>	<p>Gennemført</p>
<p>8: At der er udviklet værktøjer til hjælp for provstiudvalg og menighedsråd, f.eks. til at omsætte strategier til handleplaner. *</p>	<p>Hjemmesiden www.folkekirkensgrønneomstilling.dk opbygges som en digital håndbog og rummer en række værktøjer til at omsætte strategi til praksis. Et af værktøjerne er det digitale GIS-kort over folkekirkens jorder og muligheder for klima- og miljøvenlig arealanvendelse.</p>	<p>Igangsat 2022 Pågår løbende</p>
<p>9: At der er udarbejdet inspirationsmateriale og afholdt inspirationsture/-møder over hele landet/i alle stifter.</p>	<p>Projektgruppen afholdt i 2022 en lang række oplæg om grøn omstilling for både stiftsråd, provstiudvalgsmedlemmer, menighedsrådsmedlemmer og ansatte. Ligeledes har styregruppens medlemmer i mange forskellige sammenhænge hver især præsenteret og holdt oplæg om Folkekirkens Grønne Omstilling.</p> <p>I 2023 er dette arbejde fortsat med vægt på de stiftsvis temaaftener, som er afholdt i 6 af stifterne. Temaaftener for de øvrige 4 stifter planlægges for foråret 2024.</p> <p>Der er på hjemmesiden www.folkekirkensgrønneomstilling.dk inspirationsmateriale, der løbende udbygges og varierer gennemløst mellem inspirationscases, fakta og konkret vejledning inden for hvert af de fem arbejdsfelter.</p>	<p>Igangsat 2022 Pågår løbende</p>
<p>10: At der er lavet en offentlig afrapportering af fase 2 med forslag til eventuel justering af de næste faser.</p>	<p>Nærværende dokument</p>	<p>Gennemført</p>

*Ordlyden er opdateret i 2023

**Pkt. 4 samler de fhv. pkt. 4, 5 og 10

Figur 2: Succeskriterier, konkretisering og gennemførelse

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING

Baseline: Klima- og biodiversitetskortlægning af hele folkekirken

Hvor er vi, hvor skal vi hen, hvad skal vi gøre først og hvilke resultater opnår vi over tid?

I 2023 er gennemført en kortlægning af folkekirkenes CO₂-aftryk i form af et klimaregnskab samt en beregning af biofaktor – et mål for biodiversitet – på folkekirkenes kirkegårde. Kortlægningen skal skabe en fælles baseline, som folkekirken kan arbejde med den grønne omstilling ud fra. Her er vi nu – og hvor skal vi så hen? Som det fremgår af tidslinjen på modsatte side, har det været et stort og omfattende arbejde.

Formålet med indsatsen er dels at danne et godt grundlag for dokumenterbarhed af kommende indsatser, dels at opnå en pejling af, hvor der er konkrete klimagevinster at komme efter og for at styrke den motivation og det fælles fodfæste, der følger med førnævnte.

I skrivende stund analyseres de indsamlede data. Rapport med resultaterne vil kunne findes på hjemmesiden folkekirkensgrønneomstilling.dk

Et konkret produkt af dataindsamlingen er derudover et digitalt dashboard, som menighedsråd og andre vil få adgang til via Folkekirkenes Intranet. Her kan man orientere sig i resultaterne – både ud fra de fælles beregninger af klimaaftryk og biofaktor samt mere specifikke detaljer fra ens eget sogn, såfremt man er et af de sogne, der har besvaret undersøgelsen.

En stor tak skal lyde til de mange, der har bidraget til denne store opgave.

”

[...] at vi har skullet tage de her snakke og kigge på de her ting gør, at det grønne er blevet en opgave, vi (i menighedsrådet, red.) er fælles om og alle arbejder sammen på.

Preben, menighedsrådsformand i Vojens, til spørgsmålet om, om noget har været særligt spændende eller øjenåbnende i forbindelse med besvarelsen af spørgeskemaerne.

Efterår 2022

Afslutning af forprojekt

I november 2022 afsluttes forprojektet, der skulle give vigtige erfaringer og sætte retningen for en landsdækkende kortlægning af folkekirkens klimaregnskab og biodiversitet.

Forår 2023

EU-udbud

Opgaven sendes i EU-udbud i foråret 2023. Seks kvalificerede leverandører byder på opgaven.

August

Projektstart

Kontrakten med Provice ApS, en Roskilde-baseret konsulentvirksomhed specialiseret i grøn omstilling og bæredygtighed, underskrives, og projektarbejdet opstartes.

September

Test

Spørgeskemaer testes i 13 testsogne for at forbedre og skærpe spørgsmål samt hjælpematerialer. Landets provstier inddrages for at tilpasse og opkvalificere materialet ud fra deres viden om de lokale forhold i sognene.

Oktober

Dataindsamling begynder

Stikprøvemålinger til klimaregnskab indsamles fra ca. 250 sogne fordelt på alle landets 103 provstier. Stikprøvesogne er udvalgt ud fra kriterier om repræsentativitet for land og by, geografi og bred forankring i hele folkekirken. Spørgeskema vedr. biodiversitet på kirkegårde ne udsendes til alle landets menighedsråd.

November

Dataindsamling

Dataindsamling og løbende kommunikation med sogne og provstier. Sognene har mulighed for at få hjælp gennem en række hjælpematerialer og videoer samt telefonsupport. Deadline 1. december.

December

Analyse og udvikling

Databehandling og analyse af indsamlet data, herunder de mange indsendte besvarelser om energiforbrug og forskelligartet beplantning og belægning på kirkegården. Udvikling af dashboard til visuel præsentation af resultater med brugerinvolvering i form af en række tests. Offentliggørelse af resultater planlagt primo 2024.

Fokus:

Klima- og miljøvenlig arealanvendelse af folkekirkens jorder

Der er i 2023 blevet gravet dybt i folkekirkens jorder i projektarbejdet. Målet har været at afsøge og præsentere mulighederne for at omlægge jordlodder til mere klima- og miljøvenlig arealanvendelse. For langt størstedelen af folkekirkens 8500 hektar landbrugsjord gør det sig i dag gældende, at de bortforpagtes til konventionelt landbrug.

Men som landets tilsammen tredjestørste jordejer er det ikke ligegyldigt, hvordan folkekirkerne forvalter sine jorder. Hvad man vælger at bruge jorden til – eller ikke at bruge den til – har betydning for kirkens og landets klimaindsats. De mange jordlodder er vigtige brikker i et afgørende spil, og brikkerne ligger i de lokale folkekirkers hænder.

Arbejdet med jorderne har udmøntet sig i en vidensbank med en række vejledninger og redskaber, som skal klæde menighedsrådene på til at tage drøftelserne og iværksætte arealomlægning, hvor det giver mening. Ikke mindst er der udviklet et nyt GIS-kortværktøj til at skabe overblik og handling (*se særskilt afsnit herom*).

FAKTA

- **Den danske folkekirke er samlet set Danmarks tredjestørste jordejer. Ca. 8500 hektar er landbrugsjord. Heraf dyrkes cirka 950 hektar, svarende til 11,4 %, økologisk.**
- **Cirka 2.800 hektar er skov.**
- **Jordlodderne er fordelt på 587 sogne.**
- **Herudover ejer folkekirken i alt cirka 5.100 hektar kirkegårde, eng, kyst, veje, kirker, præsteboliger, p-pladser etc.**
- **Det er de lokale menighedsråd, der har ansvaret og beslutningsretten for forvaltning af jorderne.**

Kilde: Aarhus Universitet

Fire forvaltningsalternativer

Gennem strategiske samarbejder med og indhentning af viden fra eksperter har indsatsen mundet ud i materialer og vejledning inden for fire kategorier af alternativer til konventionel landbrugsdrift:

- Økologisk landbrug
- Etablering af skov
- Udtagning af kulstofrige lavbundjorder (naturgenopretning)
- Vedvarende energi (bortforpagtning til opsætning af solceller)

Hvert af disse arealanvendelsesalternativer blev præsenteret på webinarer afholdt hen over forår og sommer 2023. På webinarerne delte Naturstyrelsen, Innovationscenter for Økologisk landbrug, GreenPower Denmark og Dansk Skovforening ud af ekspertviden om såvel fordele og ulemper ved den pågældende arealanvendelse, på hvilke måder det gavner klima, miljø og biodiversitet, hvilke trin der er i processen med at omlægge sit landbrugsareal til det pågældende, samt relevante økonomiske aspekter ved omlægningen.

Efterfølgende er udarbejdet fire ekspertinterviews, som findes på hjemmesiden. Her er uddybende forklaringer af vigtige aspekter inden for hvert af de fire arealforvaltningsalternativer samt trin-for-trin-vejledninger og gode råd til processen.

Lovgivning: Men hva' må man så?

Hvad må vi gøre, og hvad har vi pligt til at gøre? Lovgivning på jordområdet kan være kompleks at navigere i for de menighedsråd, der sidder med jordlodderne og spørgsmålene.

For at gøre det klart, hvordan kirkejord må og ikke må forvaltes, er der med bistand fra Kammeradvokaten udarbejdet en juridisk afklaring af lovgivning og retningslinjer i relation til de fire nævnte alternativer til konventionel landbrugsdrift.

Fonde, tilskud og finansieringsmuligheder

Det økonomiske aspekt er ikke ligegyldigt og vejer også til på vægten hos menighedsrådene, der skal beslutte, hvad der skal ske med den jord, de har i hænderne. Hvor skal pengene komme fra? Bortforpagtes landbrugsjorden nu, vil den forpagtningsindtægt, man regner med i budgettet, forsvinde efter en omlægning. Hvilke konsekvenser får det andre steder i menighedsrådets arbejde og det lokale kirkeliv, hvis denne indtægt pludselig ikke længere tikker ind i regnskabet? Hvad koster det at tage ansvar? For at imødekomme disse væsentlige spørgsmål er derfor også samlet en oversigt over fonde, tilskud og finansieringsmuligheder knyttet til de fire arealanvendelseskategorier.

Arbejdet med jorder og arealanvendelse har taget udgangspunkt i data om folkekirkens arealer (2019-tal) fra Aarhus Universitet. Disse data har desuden dannet grundlag for det interaktive online GIS-kort over folkekirkens arealer, der blev lanceret primo september 2023.

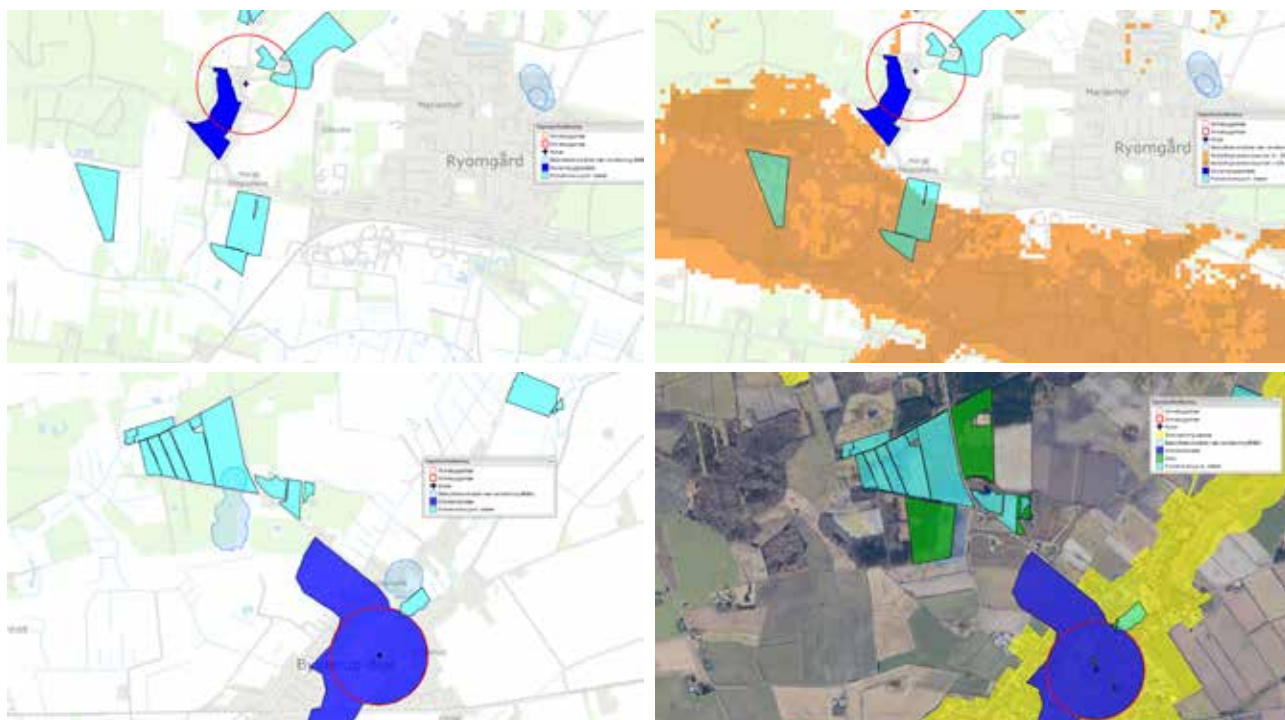

Værktøj: GIS-kort over folkekirkens jorder

For at give overblik og skabe bevidsthed om folkekirkens arealer, og ikke mindst som et konkret arbejdsredskab til at identificere muligheder og begrænsninger for arealanvendelsen, blev i 2023 i samarbejde med Plancenter Aalborg udviklet et GIS-kort med data om folkekirkens jorder.

Løsningen samler således en hidtil uset stor mængde data om folkekirkens jorder og viser placeringen af alle jorderne, hvordan de drives i dag samt lokale muligheder og begrænsninger for anden anvendelse. Man kan få vist – og kombinere – forskellige lag af information om eksempelvis:

- **jordernes placering**
- **økologiske nabojord**
- **beskyttede områder ved drikkevandsboringer**
- **kulstofrige lavbundsjord**
- **business case-potentiale for forpagtning til opsætning af solceller (afstand til tilslutningspunkter)**
- **områder hvor skovrejsning er uønsket jf. lokalplanen**
- **særlige fredninger omkring kirker (kirkebyggelinjer, Exner-fredninger, indsigts-/udsigtlinjer etc.)**

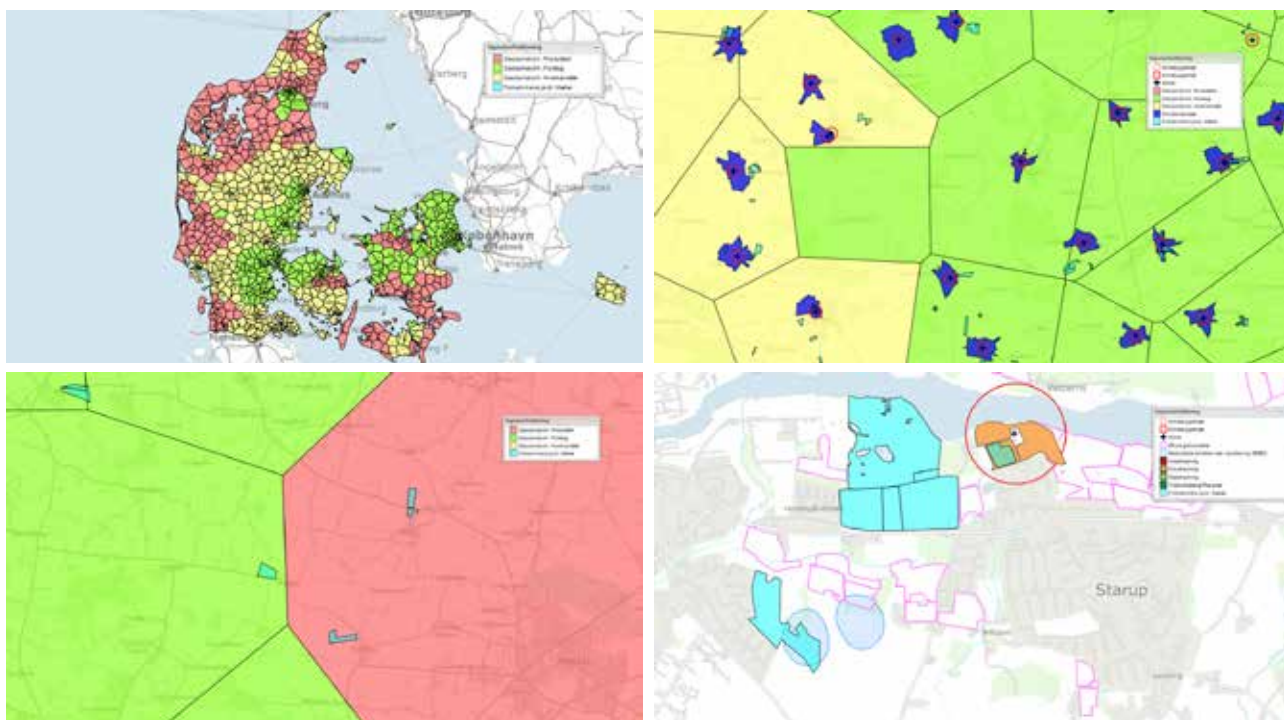
For at hjælpe interessenter med at få størst mulig værdi af værktøjet, ledsages det af videoguide og pdf-vejledninger, som forklarer de forskellige funktioner og hvordan de bruges.

Kortværktøjet er åbent og tilgængeligt for offentligheden. Det kan anvendes af alle, herunder også virksomheder, forsyningselskaber og kommuner med interesse i arealanvendelse og -planlægning. Det er dermed tænkt som et redskab til såvel folkekirken selv som eksterne aktører, så alle har mulighed for i fællesskab at løfte den store opgave med miljø- og klimavenlig, grøn og ansvarlig forvaltning af jorderne.

”

Med kortet, som gøres offentligt tilgængeligt, vil vi inspirere ikke kun os selv i menighedsråd og provstiudvalg men også række ud til kommuner, regioner, aktører indenfor vedvarende energi og skovrejsningsprojekter, økologiske landmænd og naturorganisationer. Med dette overblik vil vi alle kunne bidrage langt mere aktivt til at reducere CO₂-udledningen og forbedre biodiversiteten i hele Danmark.

Henrik Stubkjær, styregruppeformand og biskop i Viborg Stift, i pressemeddelelsen om lancering af kortet.

Velbesøgt åbningsevent i By-, Land- og Kirkeministeriet 5. september 2023

Åbningen af det interaktive kort over folkekirkens jorder blev markeret ved en festlig reception tirsdag den 5. september 2023 i By-, Land- og Kirkeministeriet. Daværende kirkeminister Louise Schack Elholm og Henrik Stubkjær, biskop og styregruppeformand for Folkekirkens Grønne Omstilling, talte ved åbningen. Der var derudover korte oplæg om grønne jordforvaltningsalternativer af fire fageksperter fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug, Dansk Skovforening, Naturstyrelsen og Green Power Denmark.

Omkring 50 udvalgte repræsentanter fra folkekirken, regeringen, ministeriet og det meste af det grønne Danmark deltog i begivenheden i By-, Land- og Kirkeministeriets Store sal. Her var fuldt hus, stor interesse for værktøjet og rosende ord til folkekirken for at gå foran på området, proaktivt udvikle værktøjer og fremme handling på klima- og biodiversitetsområdet.

GIS-kortet har ligeledes modtaget stor opmærksomhed i pressen med mere end 25 forskellige omtaler i forbindelse med lanceringen af kortet.

Efter åbningen er endvidere kommet en lang række henvendelser fra kommuner, organisationer og leverandører med forespørgsler om mulighederne for samarbejde og brug af kortet.

Kortet havde i løbet af den første måned efter lanceringen d. 5. september 1247 unikke besøgende. Også efter den første måned ses fortsat pæne besøgstal med 60-70 unikke besøgende hver uge.

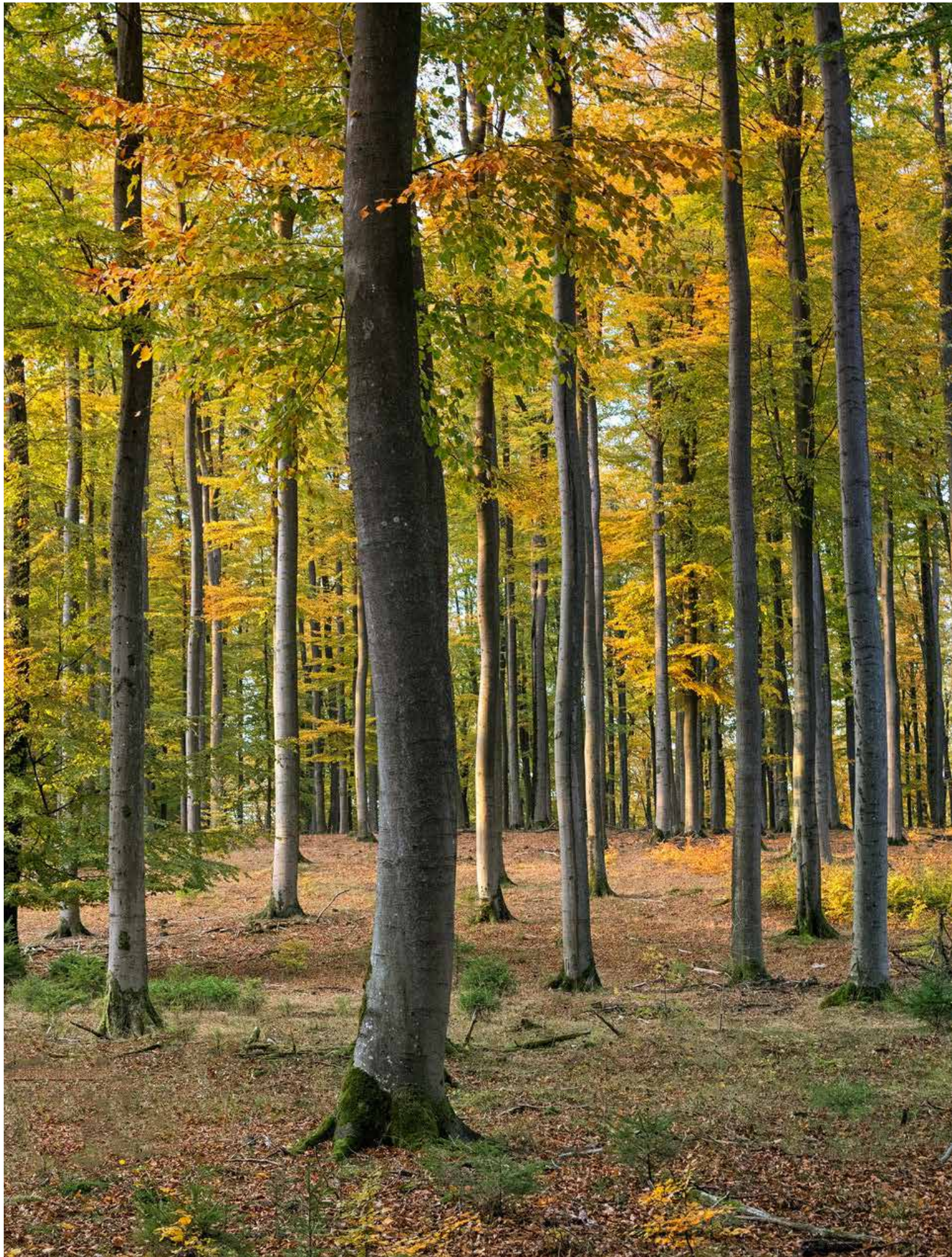
Der skal lyde en stor tak til de samarbejdspartnere, der har hjulpet med at realisere kortværktøjet, herunder særligt Plancenteret i Aalborg samt Geograf A/S, specialister i udvikling af GIS-løsninger.

Dav. kirkeminister Louise Schack Elholm

Kortet findes via
folkekirkensgrønneomstilling.dk/gis

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING

Vidensbank: Inspirationsmateriale, viden og værktøjer

Den viden, der er frembragt i forbindelse med arbejdet med folkekirkens jorder, er gjort tilgængelig via en temasektion på folkekirkensgrønneomstilling.dk/jorder, hvorfra man kan bevæge sig dybere ned i emner, der har særlig interesse.

Materialerne spænder over en række forskellige formater og tæller webinarer, ekspertinterviews, trin-for-trin-vejledninger, overblik over lovgivning og finansieringsmuligheder, cases, kortværktøjet med overblik over jorderne og arealanvendelsesmuligheder.

Miljø- og klimavenlig arealanvendelse
Folkekirkens jorder

Jord er ikke bare jord. Jord er også det potentiale, der ligger i jorden. Hvad vi bruger den til – og hvad vi vælger ikke at bruge den til – har stor betydning for både vores miljø og klimaet. For hvor meget CO₂ vi udleder og hvor meget CO₂ der bindes i jorden og bevojsningen. For mangfoldigheden af liv. Biodiversiteten.

Folkekirken er Danmarks tredjestørste jordejer, heraf er 8500 hektar landbrugsjord (kilde: Aarhus Universitet). Det stiller krav om ansvarlig og bevidst jordforvaltning – og det giver mulighed for at gøre en grøn forskel.

Miljø- og klimavenlig
arealanvendelse

VERKTØJ
GIS-kortværktøj: Få overblik over folkekirkens jorder
I værktøjet er samlet en lang række nyttige oplysninger, du kan bruge i arbejdet med folkekirkens arealer.
Se for eksempel hvor der er lavbundsjord, økologiske marker, drikkevandsboringer, potentielle for skovrejsning og meget mere.
Værktøjet er tilgængeligt fra tirsdag den 5. september.

JORD
Skov og skovrejsning
Skovrejsning er en af de mest klimaeffektive anvendelser af jorden. Træer har nemlig en unik evne til at binde CO₂ fra atmosfæren, så det ikke skader klimaet.
Her på siden finder du viden om skovrejsning, hvilke muligheder I har, hvad I skal være opmærksomme på og hvem I skal kontakte, hvis I overvejer at plante skov på kirkens jord.

JORD
Naturgenopretning på lavbundsjorder
Lavbundsjord og drænedde vådområder bruges mange steder til landbrug – selv om det er dårlig landbrugsjord med lav udbytte og stor kvælstofudledning.
Er I som kirke ejere af lavbundsjord, kan I gøre klimaet en stor genætte ved at etablere vådområde, hvilket sørger for, at CO₂ bindes i jorden i stedet for at blive uledt til atmosfæren.

JORD
Vedvarende energi
Ved at bortforpagte jorden til en virksomhed, der producerer

JORD
Økologisk landbrug
Hvad skal menighedsråd være opmærksomme på, hvis de ønsker at

LOVGIVNING
Hvilke regler og retningstyper er der for folkekirkens jorder?

Følgende emner har været i fokus på de afholdte webinarer om jord:

- *Økologi*, 10. maj 2023 v. Sven Hermansen, chefkonsulent hos Innovationscenter for Økologisk Landbrug
- *Skovrejsning*, 10. maj 2023 v. Tanja Blindbæk Olsen, der er erhvervspolitisk chef hos brancheorganisationen Dansk Skovforening
- *Naturgenopretning af lavbundsjorder*, 20. juni 2023 v. Marc Overgaard Hansen, projektleder i Naturstyrelsen
- *Solceller*, 20. juni 2023 v. Anders Engelbrecht Storgaard, konsulent for vedvarende energi på land hos Green Power Denmark
- *Lancering af interaktivt kort over folkekirkens arealer*, 5. september 2023 v. Marie Johansen, specialkonsulent ved Plancenter Aalborg og Jonatan Haslund-Gjerrild, projektmedarbejder i Folkekirkens Grønne Omstilling.

Optagelser af webinarerne er tilgængelige på hjemmesiden via adressen folkekirkensgrønneomstilling.dk/webinar, hvor mange allerede har benyttet sig af muligheden for at se eller gense materialet.

Alle materialer findes via
folkekirkensgrønneomstilling.dk/jorder

Presseomtale ifm. offentliggørelse af GIS-kort

- Vil bidrage til klimamålene: Folkekirkens arealer skal indgå i grøn omstilling | DR Nyheder
- Folkekirkens arealer kortlagt: Stort potentiale for grøn omstilling | Kristeligt Dagblad
- Digitalt kort over folkekirkens jordarealer modtages positivt | Kristeligt Dagblad
- Værsgo, menighedsråd: Omfattende værktøj skal gøre folkekirkens jorder grønnere | Altinget
- Folkekirkens grønne omstilling afhænger af frivillighed | AgriWatch
- Den grønne omstilling i folkekirken er allerede i gang- for fremtidige generationers skyld | Information
- Folkekirken bremser ikke den grønne omstilling – tværtimod | Jyllands-Posten
- Folkekirkens arealer kortlagt: Stort potentiale for grøn omstilling | BT.dk
- Folkekirkens jord skal lægges om: Stor del skal ikke længere dyrkes konventionelt | LandbrugsAvisen
- Folkekirken er landets tredjestørste jordbesidder: Nu skal arealer bruges i klimakampen | avisendanmark.dk
- Nyt værktøj giver et samlet overblik over kirkens jordbesiddelser | Herning Folkeblad
- Folkekirkens arealer kortlagt: Stort potentiale for grøn omstilling | Herning Folkeblad
- En større del af kirkens jord skal drives økologisk | GreenUpdate.dk
- Folkekirkens arealer kortlagt: Stort potentiale for grøn omstilling | folketidende.dk
- Folkekirken er landets tredjestørste jordbesidder: Stort potentiale for grøn omstilling | Watchmedier.dk
- Nyt værktøj skal skabe grøn omstilling i kirkerne | TV2 Øst
- Folkekirken er landets tredje største jordbesidder - stort potentiale for grøn omstilling | TV Syd
- Folkekirken lancerer kortværktøj til reduktion af CO₂-udledning | Effektivt Landbrug
- Folkekirkens arealer kortlagt: Stort potentiale for grøn omstilling | JydskeVestkysten
- Staten er i førertrøjen, når det gælder omlægning af landbrugsjord | (okonu.dk)
- Interaktivt landkort gør det lettere at opstille solceller på folkekirkens jorde | Green Power Denmark
- Flere kirker vil rejse skov for klimaet | Klimaskovfonden
- En af Danmarks største jordejere sætter fokus på mere skov og natur | Dansk Skovforening
- Nyt værktøj hjælper grøn omstilling på vej | Landsforeningen af Menighedsråd
- Folkekirkens jorder kortlagt for første gang | folkekirken.dk

Øvrige medier

Radio og TV:

- P4 Trekanten – med Jesper Rønn Kristiansen
- P4 Fyn – med provst Keld Balmer og Jesper Rønn Kristiansen
- TV2 Midtvest – med Lene Møller Krabbesmark

Podcasts:

- Kirkegården – et åndehul for alle (udgivet af Viborg og Haderslev Stifter)
- KlimaFokus: Kampen om arealerne (vært Nina Bendixen)

Kurser og kompetenceudvikling

Der er efterspørgsel og behov i folkekirken for rådgivning og vejledning til, hvordan man kan gribe den grønne omstilling an. Der arbejdes med indsatser henvendt til både menighedsråd, kirkefunktionærer, provstiudvalg og stifter. Gennem webinarer, temaaftener, kursustilbud med videre, klædes målgrupperne på til at tage fat og gå fremad i den grønne omstilling lokalt.

Webinarer

Der er med stor succes afholdt en række webinarer hen over 2023. Formatet er brugervenligt og levende, der er mulighed for at stille spørgsmål, og kan man ikke deltage alligevel, er det muligt at se optagelsen på et senere tidspunkt. Det er der mange, der sætter pris på og benytter sig af.

Webinarerne varierer i emne og scope – det kan være temaer som energibesparelser, affaldssortering og biodiversitet, der vedkommer mange og appellerer bredt, eller det kan være emner som jordanvendelse eller ladestandere, der i sagens natur henvender sig til mere snævre publikummer.

I 2023 er afholdt 8 webinarer, hvoraf et enkelt var særligt målrettet provstier.

Har din kirke tjek på affaldet?

18.01.23

Med Marie Carlsen Ravnmark,
Erhvervskonsulent i Københavns
Kommune, Dorte Kristensen,
Provstisekretær i Aarhus Nordre Provsti
og Bjørn Dinesen, Kirkegårdsleder i
Risskov.

407 tilmeldte

**HAR DIN KIRKE
TJEK PÅ AFFALDET ?**

Sæt kryds i kalenderen

Webinar: Tirsdag d. 18. januar kl. 16.30

MADAFFALD TEKSTILAFFALD METAL MAD- & DRIKKE-
KARTONER PLAST

Biodiversitet på kirkegården

01.03.23

Med Morten D.D. Hansen, biolog og museumsinspektør på Naturhistorisk Museum i Aarhus og Frank Kirchwehm-Jensen, ledende graver på Søften og Foldby kirkegårde.

361 tilmeldte

Grøn omstilling i Favrskov Provsti

12.04.23

Med Frank Iversen, formand for Favrskov Provstiudvalg.

208 tilmeldte

Folkekirkenes jorder: Økologi og skovrejsning

10.05.23

Med Sven Hermansen, chefkonsulent ved Innovationscenter for Økologisk Landbrug og Tanja Blindbæk Olsen, erhvervs-politisk chef i Dansk Skovforening.

114 tilmeldte

Folkekirkenes jorder: Naturgenopretning og vedvarende energi

20.06.23

Med Anders Engelbrecht Storgaard, konsulent for vedvarende energi på land hos Green Power Denmark og Marc Overgaard Hansen, projektleder i Naturstyrelsen.

77 tilmeldte

Lancering af interaktivt kort over folkekirkens arealer

05.09.23

Live fra By-, Land- og Kirkeministeriet med dav. kirkeminister Louise Schack Elholm, biskop og styregruppe-formand Henrik Stubkjær samt fageksperter Sven Hermansen, chefkonsulent i Innovationscenter for Økologisk Landbrug, Tanja Blindbæk Olsen, erhvervspolitisk chef i Dansk Skovforening, Marc Overgaard Hansen, projektleder i Naturstyrelsen og Anders Engelbrecht Storgaard, konsulent for vedvarende energi, Green Power Denmark.

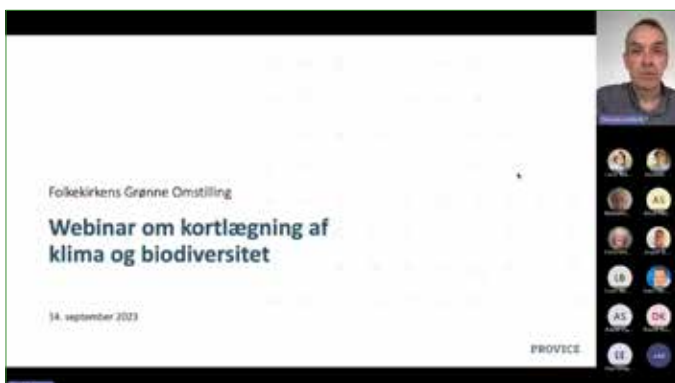
307 tilmeldte

Om kortlægning af klimaregnskab og biodiversitet – for provstier

14.09.23

Med Provice ApS. For provster og provstisekretærer med relevante informationer om biodiversitets- og klimakortlægning, herunder om udvælgelsen af stikprøvesogne.

83 tilmeldte

Kurser i grøn omstilling

26.10.23

Med AMU-Fyn. For kordegne, kirketjenere, kirkegårdsansatte og andre.

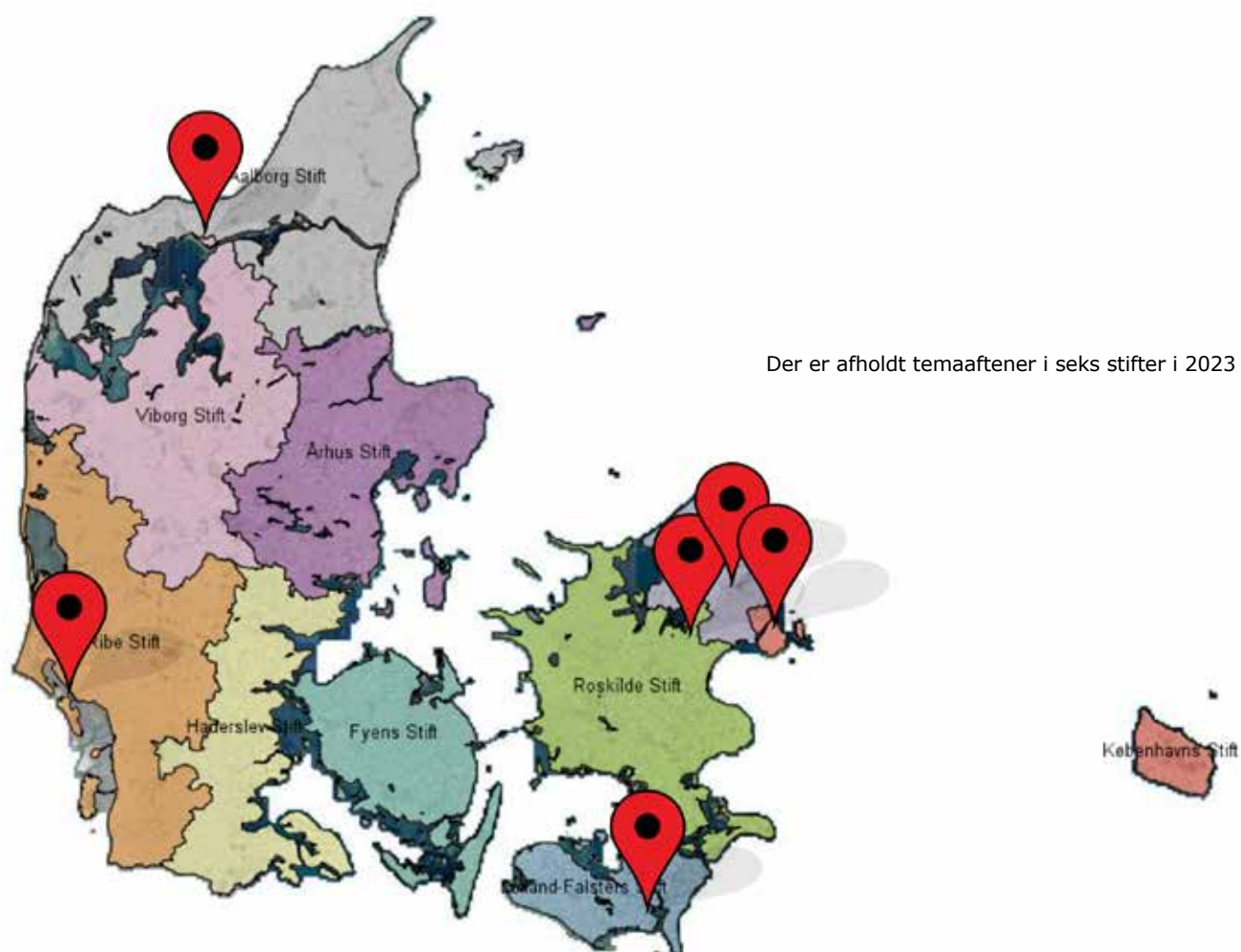
109 tilmeldte

Temaaftener i stifterne

I løbet af 2023 og 2024 inviterer Folkekirkens Grønne Omstilling i samarbejde med aktører fra stiftsråd, provstiudvalg og Landsforeningen af Menighedsråds distriktsforeninger til temaaftener for hvert af landets 10 stifter. Temaaftenerne har det dobbelte formål at inspirere til handling og gøre deltagerne i stand til at udforme handlingsplaner og skabe organisatorisk forankring af arbejdet med grøn omstilling.

I løbet af 2023 er der afholdt temaaftener i seks ud af ti stifter. Temaaftenerne henvender sig til stiftsråds-, provstiudvalgs- og menighedsrådsmedlemmer og, alt efter de valgte temaer, også til ansatte i folkekirken. Ved alle aftener har der været deltagere fra samtlige provstier i det pågældende stift.

Skabeloner og værktøjer til strategi og handling

Deltagere i temaaftenerne præsenteres for forskellige emner og mulige grønne indsatser inden for grøn omstilling. Gennem en workshop introduceres de til værktøjer, der skal understøtte stifternes visioner, provstiernes strategier og menighedsrådenes handleplaner for grøn omstilling.

INDHOLD

Aftenernes program består typisk af to overordnede dele:

1. Fagoplæg

- Populære temaer er energioptimering, biodiversitet, arealforvaltning, og grønne indkøb. Typisk behandles to overordnede temaer på en temaaften.
- Gennem faglige oplæg præsenteres deltagerne for bæredygtige muligheder inden for de valgte temaer.
- Oplæggene giver inspiration til handling med konkrete eksempler fra lokale og/eller nationale grønne initiativer.
- Fagoplæg holdes af Folkekirkens Grønne Omstilling, eksterne eller folkekirkelige konsulenter eller andre ressourcepersoner, og suppleres ofte af lokale foregangseksempler og solstrålehistorier.

2. Workshop

På workshoppen får deltagerne en introduktion og vejledning til det vigtige inspirationskatalog over grønne tiltag, der skal tjene som værktøj til udarbejdelse af strategier og handleplaner for grøn omstilling i både menighedsråd og i provstiudvalg.

Planlægningsgrupperne sammensættes af medlemmer af stiftsråd, provstiudvalg, Landsforeningen af Menighedsråds distriktsforeninger samt lokale ildsjæle. Planlægningsgruppens sammensætning skaber lokal forankring og er med til at sikre aftenen størst mulig relevans.

”

Fælles bevidsthed, viden, engagement og mod i stiftet på at tage fat i flest mulige grønne tiltag styrker mit engagement. Flere ideer til konkrete tiltag udenfor og indendørs, som jeg går videre med i menighedsrådet.

Stifter besøgt i 2023:

Københavns Stift den 13. april - 70 tilmeldte

- Energi- og varmeoptimering i bygninger
- Grønne indkøb

Lolland-Falsters Stift den 8. september - 57 tilmeldte

- Mere biodiversitet på kirkegårde
- Miljø- og klimavenlig arealanvendelse af folkekirkens jorder

Helsingør Stift den 3. oktober - 89 tilmeldte

- Energi- og varmeoptimering af bygninger
- Grønne indkøb

Aalborg Stift den 24. oktober - 106 tilmeldte

- Miljø- og klimavenlig arealanvendelse af folkekirkens jorder
- Energi- og varmeoptimering af bygninger

Roskilde Stift den 15. november - 100 tilmeldte

- Mere biodiversitet på kirkegårde
- Energi- og varmeoptimering i bygninger

Ribe Stift den 21. november - 98 tilmeldte

- Mere biodiversitet på kirkegårde
- Energi- og varmeoptimering i bygninger
- Miljø- og klimavenlig arealanvendelse af folkekirkens jorder

”

Berigende og vigtigt at høre om opgaveløsninger fra andre menighedsråd.

”

Super gode indlægsholdere, og meget sagligt. Fint inspirationskatalog med mange spørgsmål, som var lidt svære at overskue på kort tid. Vi vil tage skemaet med på menighedsrådsmøde for en mere dybdegående drøftelse

”

Godt med workshoppen - der blev tid at blive opdateret lokalt og vidensdele aktuelle erfaringer.

”

Fantastisk program. Kompetente, inspirerende og super veloplagte oplægsholdere.

Citater fra deltagerevalueringer af de enkelte temaaftener.

Øvrige arrangementer

I 2023 har Folkekirkens Grønne Omstilling i øvrigt deltaget i følgende fysiske arrangementer med oplæg og/eller almen deltagelse:

- **Landsforeningen af Menighedsråds Årsmøde** 2.-3. juni 2023
- **Provstiudvalgskursus i grøn omstilling** den 21.-22. april 2023
- **Årskursus i Danmarks Kirketjenerforening** 31. maj 2023
- **Præsentation for Folketingets kirkeordførere** 16. maj 2023
- **Klimafolkemødet i Middelfart** 31. august - 2. september 2023
- **ECEN - Europæisk konference for europæiske kirkelige organisationer, der arbejder med grøn omstilling** 1. september 2023
- **Reception for GIS-kort i By-, Land- og Kirkeministeriet** 5. september 2023

Strategiske samarbejder

Folkekirken Grønne Omstilling er internt i folkekirken et solidt forankret samarbejdsprojekt med bispekollegiet, provsteforeningen, Landsforeningen af Menighedsråd og Kirkeministeriet repræsenteret i styregruppen. Der er et tæt samarbejde med projektgruppen og styregruppens interessenter for at sikre både den vigtige strategiske og lokale forankring af arbejdet og engagementet på tværs af hele folkekirken.

I 2023 er de strategiske samarbejder også begyndt at omfatte organisationer uden for folkekirken. Folkekirken Grønne Omstillings samarbejde med en række eksterne aktører – kommuner, organisationer, universiteter og andre – er en vigtig grundsten i det fælles arbejde med klimamål og grøn omstilling. De strategiske samarbejder er givtige og med til at sikre en høj kvalitet i den viden og de materialer, der frembringes og videreformidles.

Særligt indsatsen omkring folkekirken jorder og det nyudviklede GIS-kort har betydet et hav af henvendelser om samarbejde og ønsker om at vi kan hjælpe hinanden med at løse udfordringerne med klimaet og miljøvenlig arealforvaltning. Rygtet har spredt sig: Folkekirken tager ansvar for grøn omstilling.

De mange henvendelser viser, at folkekirken arbejde med den grønne omstilling er med til at inspirere det omgivende samfund – som en seriøs og professionel medspiller på den grønne dagsorden.

De næste skridt

Som noget af det første i 2024 skal resultaterne af den landsdækkende klimakortlægning analyseres, præsenteres og operationaliseres. Det overblik, der opnås herigennem, er afgørende, vil danne afsæt for ny indsigt og være med til at sætte kvantificerbare mål for kommende indsatser i den grønne omstilling i folkekirken.

På baggrund af blandt andet kortlægningens resultater er noget af det, der især vil fylde tiden og indtage scenen i 2024, et større fokus på bygninger og energi. Folkekirken ejer mere end 4000 bygninger, så der er nok at tage fat på. Allerede nu er der ingen tvivl om, at det kommer til at folde sig ud i en ganske omfangsrig indsats, hvor der vil blive arbejdet med såvel udskiftning af varmekilder og energiforbrug i bygninger som bæredygtighed i forbindelse med nybyggeri.

Byggeprojekter og den nedrivning, der som oftest går forud, er enormt klimabelastende og tærer på vores fælles ressourcer. Er nedrivning nødvendig, bør den ske nænsomt og efter cirkulære principper, så flest mulige materialer kan genbruges. Det er et område, der i høj grad kræver fokus, formidling og forståelse, sådan at bæredygtighed gennem løbende vedligehold og renovering prioriteres langt højere end i dag.

Mange provstier har allerede foretaget energigennemgange af kirkerne og bygningernes energiforbrug. Som et eksempel kan peges på Odder Provsti, der siden 2011 har arbejdet grundigt med energiforbruget. Provstiet gik i 2023 ud med et resultat, som viste, at der siden 2011 er skåret hele 65 % af CO₂-udledningen på energiforbruget i bygningerne. Samtidigt har de gjort vigtige erfaringer i, hvordan man, når man arbejder på tværs af et helt provsti, også bliver nødt til at have faktorer som kultur, vaner og ikke mindst motivation for øje, når man sammen vil gå i en grønnere retning. Indsatsen har givet pote, må man sige. Og det fortæller lidt om, hvordan provstierne i høj grad har potentiale til at spille en afgørende rolle inden for det grønne område.

I flere provstier er man begyndt at se mulighederne i netop at arbejde med fælles grønne løsninger på tværs af sognegrænser. Det letter menighedsrådene i deres arbejde, og ofte er der penge at spare ved eksempelvis at hente fælles tilbud hjem på affugtere eller andet. Flere steder har man oprettet grønne puljer, som provstiets kirker kan søge, og nogle steder ansættes udviklingskonsulenter, der skal hjælpe og styrke arbejdet i provstiet. Det giver mening at gå sammen. Derfor vil en del af Folkekirken's Grønne Omstillings arbejde i 2024 også have fokus på, hvordan provstierne kan inddrages i den grønne omstilling og i endnu højere grad klædes på til at være aktive medspillere for landets mange menighedsråd, også når det gælder den lokale grønne omstilling.

”

Derudover rejser det store spørgsmål sig her halvejs i projektperioden: Hvordan ser folkekirkens grønne omstilling ud fremover, hvad skal den indeholde, hvordan kommer arbejdet flest til gavn? Og ikke mindst: Hvordan kan grøn omstilling blive til grøn indstilling?

Der vil blive set på en mulig model for, hvordan stiftsadministrationer og hele folkekirken kan bidrage økonomisk til den nationale klimaindsats ud fra hvor meget og hvordan, man transporterer sig.

Selv om folkekirkens jorder allerede har været genstand for dybdegående opmærksomhed, slippes de ikke her. Med flerårige forpagtningsaftaler og den tid, det tager at omlægge fra en anvendelse til en anden, er det en indsats, der vil tage tid om at bære frugt. Derfor vil det stadig være en del af projektarbejdet at drage opmærksomhed hen på jorderne og deres anvendelse, dele de gode foregangseksempler og videreudvikle de værktøjer, herunder også GIS-kortet, der skal understøtte de gode beslutninger om ansvarlig arealanvendelse. Det vil derfor være et emne, der jævnligt vil blive genbesøgt.

Derudover rejser det store spørgsmål sig her halvejs i projektperioden: Hvordan ser folkekirkens grønne omstilling ud fremover, hvad skal den indeholde, hvordan kommer arbejdet flest til gavn? Og ikke mindst: Hvordan kan grøn omstilling blive til grøn indstilling? Alt sammen spændende og vigtige drøftelser, der ligger forude. Med Peter Birch, biskop i Helsingør Stift, som ny kaptajn ved roret, ser projektgruppen frem til et nyt år i det vigtige arbejde med at hjælpe folkekirken fremad i en bæredygtig grøn retning.

Styregruppen for Folkekirkens Grønne Omstilling:

Peter Birch, Biskop i Helsingør Stift

Esben Thusgård, Provsteforeningen

Margrethe Winther-Nielsen, Landsforeningen af Menighedsråd

Ann-Kathrine Duncan Pedersen, Kirkeministeriet

Jens Krogh, økologisk landmand (lægt medlem)

